

JAROSLAV BALVÍN

TOMÁŠ TURZÁK

OBRAZY BAREV A SLOV

Praha 2014

Název básnické sbírky a katalogu:

OBRAZY BAREV A SLOV.

Autor textu:

© **Doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.**, Ústav pedagogických věd, Fakulta humanitních studií, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Náměstí T. G. Masaryka 5555, 760 01 Zlín

Autor výtvarných děl:

© **PaedDr. Tomáš Turzák, PhD.**, Katedra pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Dražovská cesta 4, Nitra

Recenze:

© **PaedDr. Renáta Polakovičová, PhD.**, Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

© **PaedDr. Ľubomíra Brajerová, PhD.**, Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Dizajn obálky:

© **PaedDr. Tomáš Turzák, PhD.**, Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Místo a rok vydání: Praha 2014

© Vydalo:

Hnutí R, nakladatelství s Mezinárodní vědeckou radou jako svou 88. publikaci

ISBN 978-80-86798-50-9

Obsah

Úvod

Gerlach na jeseň

Po proudu rieky

Hľadanie svetla

Nový začiatok

O zelenom lese

Zlatou uličkou

Pod Kriváňom

Na hrane

Zrkadlenie

K rodnej hrude

Po žatve

Proti prúdu

Zlomený strom

Na brehu

Carpe diem

Renáta Polakovičová: Recenze

Ľubomíra Brajerová: Recenze

Úvod

Jaroslav Balvín

Umělecký obraz a básnické slovo. Jaký je mezi nimi vztah?

V recenzích obrazů často zaznívá:

Obrazové dílo k nám promlouvá.

A čím? Výtvarnými prostředky. Uměním malíře.

A nejen jeho štětcem, ale i jeho myslí, jeho citem, jeho etikou a filozofií.

Autorům, **Tomáši Turzákovi** a **Jaroslavu Balvínovi**,

napadlo vzít to promlouvání doslova.

A tak **Jaroslav Balvín** po shlédnutí obrazu **Tomáše Turzáka**, a potom,

jak jeho myšlenku a umělecké vyjádření „přečetl“ svým zrakem,

nechal „přečtené“ proudit do svého nitra,

v němž se přetavily obrazy malíře v obrazy slov.

A protože umělecký obraz vyjadřuje harmonii barev, tvarů a myšlenek,

nemohlo slovní vyjádření vytrysknout v próze, ale v básni.

V harmonii slov.

Slovo má velkou sílu.

A slovo je tvořeno z hlásek a je stavebním kamenem vět.

A větu je možno sestavit podle zákonů harmonie, do básnických strof...

„Ó, sloupořadí chrámů paměti!

Abeceda.

Znak, hláska, slovo, věta...

Zázračné cihly křehkého světa.

Je možné přinést víc?“

(Milan Rúfus)

Gerlach na jeseň

Gerlachovský štít. To není přelud. Ani pouhé zdání.

Epochy celé a celá staletí se k jeho síle a majestátu sklání.

Rozeklaný štít a údolí v něm. Ten tatranský obr mezi štíty mě neustále vábí.

Labutí let a mraků rej. Kamzíkův skok a svišťů hvizd. Malířova paleta a lidské odhodlání.

Akord barevné stráně uprostřed podzimní harmonie.

Charismatické spojení štítu a oblouku. Nevšední přírodní symfonie.

Nezdolná síla v kameni ukrytá.

Anarchie brána. Do ticha přírody, malířovým barevným štětcem, zarytá.

Jemná chlácholivá síla.

Enormně vášnivá výzva.

Setkat se s člověkem! Uprostřed všehomíra!

Extrémním výstupem na vrchol.

Někdy na podzim. Znovu si vyzkoušet, v čem se skrývá lidská víra.

Napsal Jaroslav Balvín při pohledu na obraz Tomáše Turzáka s názvem „Gerlach na jeseň“. Dne 5. srpna 2011 (5. 8. 2011) v pátek o sedmé hodině ranní. Úprava dokončena stejného dne ve dvacet hodin šestnáct minut (20. 16 hodin večer).

Gerlach na jeseň

Tomáš Turzák, akryl na plátne, 40 x 40 cm

Po proudu řeky

Proti proudu řeky se dá plout, sice těžko, ale přesto. A v horských říčkách se dá, možná, i jít.
Opřený o kluzké kameny, rukama i nohama, stoupat až k prameni, a o svém já tam chvíli snít.

Proud studený a velké balvany, ledová tříšť a síla proudu, tě budou do těla i do čela bít.

Rozbít tvůj lidský sen a víru se budou snažit, a to budou bez zábran chtít.

Obranou pro tebe bude jen blízký i vzdálený cíl.

Ukázat světu i sobě, že dobře jsi žil.

Dobrý chléb, dobré pivo, dobré slovo i dobrý obraz že jsi vytvořil.

Udělal a stvořil obraz řeky a proudu, který má břehy, do jejichž barev jsi všechno své uložil.

Říčka se mění. Mění se v řeku a řeka zas v moře. A tam ve vlnách je lidská vůle i snaha mít.

Ekologie vztahů, obrazy hor a řek, malířova štětce i lidských přání a vír.

Kouzlo přírody, tatranských říček, bělostných vodopádů a slastných chvil.

Ypsilon však je tam též. Jako znak nemožnosti dosáhnout úplně, napořád a beze zbytku,
svůj i náš, lidský cíl.

*Napsal Jaroslav Balvín ve Spišské Nové Vsi ráno dne 19. 8. 2011 a dokončil v 7. hodin 57 minut, den poté, co mu Tomáš Turzák sdělil, že namaloval nový obraz **Po proudu řeky**. Tuto báseň Ti věnuji, Tomáši, jako dárek k Tvým dnešním (19. 8. 2011) narozeninám.*

Po prúde rieky

Tomáš Turzák, akryl, 85 x 60 cm

Hľadanie svetla

Hledáčkem objektivu fotoaparátu či zrakem malíře hledáme všichni světlo světa.

Ľúbezný a ligotavý (po slovensky) či líbezný a mihotavý (v češtině) záchvěv slunečních paprsků v nádherné
říši hor a lesa,

Apologii barevných zvuků, které nás ohromují vpádem do našeho sluchu,

Démonickým slunečním dechem nás spalují v našem nitru

A nenechají spát, protože paprsky je třeba zachycovat všemi smysly a čerpat z nich lidskou sílu.

Nechat se unášet tím smyslným slunečním svitem ke břehům krásných lian, mohutných stromů a květů,

Iracionálně zobrazit tu lidskou a přírodní realitu, která je zachycena malíře štětcem, abychom zvolali spolu
s ním:

Ejhle, světlo. Světlo v nás i kolem nás!

Světlo je život, světlo je krokem ze tmy, my všichni jsme ze tmy na světlo vyšli.

V obraze o hledání světla si to každý den spolu s malířem připomněli.

Ecce homo, ejhle člověk, symbol vztahu tmy a světla.

Tehdy a také nyní platí tato věta:

Lidé hledají světlo kolem,

A

V SOBĚ,

V

TOBĚ

A

(SNAD)

V KAŽDÉM Z NÁS!

Napsal Jaroslav Balvín dne 20. 8. 2011 zrána a skončil v 11.08 hodin. Je to báseň na obraz Tomáše Turzáka s názvem „Hľadanie svetla“.

Hľadanie svetla

Tomáš Turzák, olejomaľba, 85 x 60 cm

Nový začiatok

Nově vidět a nově cítit je velmi lidské.

Odpovídat na život, dnes a denně, je však, mnohdy, příliš těžké.

Vědět jak co začne a jak to skončí?

Ýhá, kdo ten chaos v nás a kolem nás sloučí?

Začínat zas, znovu a znovu?

Analogovat svou minulost a svůj mladý vztah ke svému rodnému krovu?

Čerpat sílu z minulosti a vnímat štětcem vyvrácené kořeny i kmeny starých stromů?

Iracionálně i s racionem pojmenovat situaci scházení a rozcházení jako stále novou sílu?

Akademický rozum přitom vyhnat z domu?

To dokáže jen malíř a jeho paleta plná prudkých barev i jemných tónů.

Ozvěny minulých cest plných výmolů, starých kořenů a ve stoje umírajících stromů namalovat.

K novým

CESTÁM

vyzývají mladé lísky,

keře, stromy a hlavně

SVĚTLO,

které vidíš v dálce

a které tvoji cestu,

cestu malíře a

ČLOVĚKA,

každodenně

SVĚTÍ.

Napsal Jaroslav Balvín dne 13. 10. 2011 v hodině mezi 3. 31-5.05, a pak doupravoval, hlavně poslední sloku, do 5. 17 hodin, a to rád a bez jakéhokoliv štvání. To asi proto, že mnoho z těch myšlenek, které obraz

Tomáše Turzáka vyjadřuje, je i cestou mou a myslím, že cestou obecnou.

Cestou všech lidí, kteří myslí a hlavně, ze své vůle, někam jdou a jdou.

Nový začiatok

Tomáš Turzák, olej na plátne, 70 x 50 cm

O zelenom lese

Odpověz si na otázku: Proč se v lese tolik zelení?

Zda v tom smavém lese by nebylo lépe mít jen hromadu kamení?

Enormní zájem stavařů dálnic, to je prý dnes to pravé lidské znamení.

Lešenáři a betonáři zas volají po dobrém dřevěném bednění.

Ekologové však tyto zájmy označují jako pro planetu a pro člověka neúměrné běsnění.

Nový svět chci vybudovat!

Osvobodit člověka od bolesti!

Myslet jenom na radosti!

Les a jeho zelení, to prý není moderní.

Ekoparky, akvaparky, lesoparky, hračkaparky, prý to všechno nahradí.

Systematicky a plánovitě si s tím naše

Ekonomika poradí... A lidi navíc budou mít práci.

Avšak má to jeden háček a to mnozí nevědí.

LES MÁ DUCHA.

A ten se projevuje

v

ZELENI.

A jeho zelená zeleň

všechny tyhle systémy

NÁM, LIDEM, PLNĚ NAHRADÍ.

Napsal Jaroslav Balvín jako reakci na obraz Tomáše Turzáka s názvem O zelenom lese. Napsáno to bylo 13. 10. 2011 ráno, nikoliv v lese, ale v šedém, pardon, po zateplení žlutém paneláku s výhledem na zelený les Slovenského ráje, který však autor básně nemohl vidět, protože byl zavřený v jedné místnosti na protější straně a bylo 05. 45 hodin...

Poznámka: v názvu je mnoho éček, doslova 4. Ale to snad nevadí...

O zelenom lese

Tomáš Turzák, olej na plátne, 70 x 50 cm

Zlatou uličkou

Zlatou uličkou chtěl by každý z nás jít, a to dlouho, dokud mu vystačí dech.

Laťku si vysokou nasadit, a každý den ji lehce přeskóčit, to je přece přání nás všech.

Avšak život se s námi nemazlí, je za prvé krátký, a za druhé náročný, zkrátka řečeno: není to jen len.

Tužit to někteří předem, ani sem nepřijdou, ale přeci jen, začnou již od mala prožívat nádherný sen,

Odkrývat tajemství, zakrývat úzkosti, vyzývat k souboji a správně žít, to stává se všem.

Učit se být, učit se mít, umět bojovat, zachovat čest a vždy, a ve všem, zachovat střed.

Umět se učit, že ctnost je střed mezi krajnostmi, jak nám to odkázal Aristoteles-Řek.

Láskou vše měřit, s moudrostí vše řešit a umět se setkávat s lidmi na soutocích řek.

Ibišků krásu vnímat, s nezdolnou chutí, a cítit jejich květ, jak voňavé přírody dech.

Čekat vždy spíše touhu a naději, krásu a spásu, než plný zloby a zášti špinavý meč.

Koupat se v slunci, ve větru hor a modru moří, a na konci cesty trhat podzimní vřes.

Oddat se žití, nejenom sobě, ale i druhým, přinést jim zlatou uličku, jak symbol cest.

Ukázat, že člověk, který jde přímo ve světle lampy osvícenou zlatou uličkou ještě tu jest.

Napsal Jaroslav Balvín, nemaje ještě obraz Tomáše Turzáka s názvem Zlatou uličkou v ruce, resp. v počítači, ale ukázaný jen mistrem štětce v mobilním mobilnáři, a následně v zlatě zapaspartovaný den před, čili večer 22. 11. 2011, napsal v stavu rozeklané a neklidné mysli z tolika práce, ale ne pouze na básni, prostě na práci životní, kde cestu zlatou uličkou vzal si jako základ životní myšlenky, bez které by asi nikdo, ani autor, ani malíř, nikdy nikam nedošel...

Napsáno mezi hodinou desátou a jedenáctou hodinou čtyřicátou pátou minutou ve středu dne 23. Listopadu-po slovensky novembra (už listí všechno skutečně opadlo a začíná perná zima) roku 2011.

© Tomáš Turzák

Zlatou uličkou

Tomáš Turzák, tempera, 50 x 40 cm

Pod Kriváňom

Perlou Vysokých Tater že prý Kriváň je.

Odolávat horolezcům že prý pro něj úkol důstojný a čestný je.

Dominantou hor být že prý pro něj pouhou hrou je, a on ji vždy s noblesou a rád, excelentně zahraje.

(A často vyhraje).

Křivolaký Kriváň není křivý. Jeho křivolakost je pouze křivolakých životních her výrazem.

Rozeklaných útesů a kamenných bloků na vrcholu obrazem.

Inspirací přírodním i lidským životem.

Vítězným chórem radosti ze spojení nebes a kamene.

Analogií širokých tras a křivolakých cest a cestiček zdolávaných člověkem.

Nikdy nehasnoucím chorálem složeným z horského větru, slunečního světla a horských cest pod Kriváněm.

*Napsáno **Jaroslavem Balvínem**, kterému byl inspirací obraz malíře **Tomáše Turzáka** s názvem **Pod Kriváňom**. Symbolicky v obci **Hraň** na východě při Trebišove. Zavátá cesta, a proto není cesty zpět. Teprve až sníh odvane, je možno zpět, ale to bude asi až na jaře. Dne **6. února 2012**, v 12 hodin a padesát jedna minuta.*

Pod Krivánom

Tomáš Turzák, akryl, 65 x 45 cm

Na hraně

Nikdo

Nikdy neví

přesně, kdy a

kde se octne na

hraně. **A**kord života

však na rozhraní lůna

matky a životního prostoru

je něco jiné než rozhodnout se,

jestli půjdu na pláž ráno nebo večer

na krásné bulharské dovolené ve Varně.

Hrdinové žití stále volí, často mezi životem

A smrtí. **R**ozeklaný ostrý štít je jim každodenním,

Ranním i večerním čerstvým chlebem a každodenní solí.

Analogií zápasu na ostří hrany, na ostří nože a na hraně roklí.

Novou výzvou k dalším setkáním a hraním si s nebezpečnou rolí.

Enormním vzepětím sil a lidské vůle jít životem na hraně, středem a s chutí.

Napsal Jaroslav Balvín na téma obrazu Tomáše Turzáka s názvem Na hraně v úterý dne 7. února 2012 a dokončil ve 22 hodin 39 minut a vzápětí poslal malíři Turzákovi, aby ohodnotil shodu slova a obrazu i lidské duše, která obraz malovala...

© Tomáš Turzák

Na hrane

Tomáš Turzák, akryl, 90 x 55 cm

Zrkadlenie

Zrození rána, i zrození večera se neobejde bez slunce

Rozeklaného na ploše jezera ve dví.

Každá z jeho tváří, jedna na obloze a druhá ve vodním zrcadle.

Analogie vzduchu a vody, které se setkaly a setkávají

Dvakrát do dne, ráno a večer, den co den.

Léto to jezerní zrcadlo hřeje příjemným vlněním pomalu hasnoucího letního vedra,

Energií jezerní, proudící přímo ze dna,

Netrpělivě prýštící z okolních keřů a životodárného tepla

Inertních tonů barev a světla,

Enormně proudících ze štětců tvůrce, malíře a mága, na něhož večer múza nezadržitelně klekla.

Energie slunce ponořená do hladiny večerní, do vody, jež jako pramen životní nádherně sálá,

Irituje a provokuje síly světa, aby je lidé užili jako zdroj nehasnoucího a prudkého světla.

Nedává šanci básníkům ani malířům, aby ji zachytili ve všech jejích projevech a zcela.

Elementární zřídlo energie: země a světa,

Ležící na rozhraní základních elementů určených ranými filozofy: vzduchu a vody,

Dýchající a proudící dalším elementem, ohněm, jenž je otcem umění a vědy,

A který je též symbolem lidského tvůrčího ducha,

Který zachytí odrazy slunce, stromů a keřů ve vodním zrcadle, jako symbol divů světa.

Rozmáchlým štětcem malíř zaznamená okamžik okamžení,

Země jej zpečetí a malíř promění v kouzelnou harmonii a nevšední krásu zrcadlení.

Napsal Jaroslav Balvín dne 2. srpna 2012 v 23. 21 hodin večer po zhlédnutí obrazu Tomáše Turzáka s názvem Zrkadlenie.

Poslední úpravy symbolicky ve 23. 31.

Posláno malíři též symbolicky. Do 24 hodin do večera.

© Tomáš Turzák

Zrkadlenie

Tomáš Turzák, olejomaľba, 55 x 40 cm

K rodné hroudě

Kupředu jít, nenechat se v životě nikdy a ničím zastavit!

Razantně se postavit ke všem situacím, rychle a bez zábran vše po svém vyřešit!

Opřít se do plachet své životní lodi a jak silný kůň táhnout zem k nebi. Avšak někdy...

Domů se zachce člověku jít.

Návrat si zinscenovat, k mámě si zajít a před její tváří se k zemi a rodné hroudě pokorně poklonit.

Éterem hvězd a vůní stromů na kraji polí si znovu a znovu jak v dětství pochodit.

Hovořit s krajem svých dětských snů, a hroudu země si do svých dlaní zase vzít.

Rozemlít svou vyprahlou duši do dětských her, zas jako dřív.

Otevřít se kraji svých každodenních výletů.

Upřít svůj zrak do nitra Země i do vesmírných cest.

Domů se vrátit a spolu s mámou a tátou nechat se nést i vést.

A potom, jestli se to stane,

Elen, Kláru, Zuzku či Janu si vzít.

A s ní žít.

Už ne s tak velkou razancí,

Ale s pokorou,

Už ne jenom pro sebe,

Ale též pro druhé.

S rodnou hroudou se srozumět, jak se svou vzpomínkou stálou,

Se svým zdrojem radosti z možných návratů domů,

K rodnému kraji svých životních cest a současných plánů.

Nechat se vést,

Avšak vždycky si vážit

Návratů z cest.

*Napsáno **Jaroslavem Balvínem** dne 11. září 2012, v den výročí útoku, jak jsem si později uvědomil, mezi
hodinou 7. 10 a 7. 25. den po zaslání dvojobrazu **K rodné hroudě** od **Tomáše Turzáka**.*

K rodnej hrude I. a II.

Tomáš Turzák, olejomalba, 55 x 40 cm

Po žatve

Panáky jsou tu na poli již spolu.

Obloha nad nimi široširá, malířem pěkně vykrytá, je hlídá, vždy, a znovu.

Žírná země zas předvedla zde zázrak plodu.

Ale to až člověk musel do ní zatít svoji sílu.

Tvorbou povřísla a pluhu předvést, kde má příroda a lidská síla svoji míru.

Vejit do záhady Země, vesmíru, rukou a také mozku.

Energicky vykračovat, hranice své překračovat, však s pokorou do země vkládat a sít:

nejen svoji sílu,

ale hlavně:

nezměrnou svoji víru.

Napsal Jaroslav Balvín na podněty, které vanou z obrazu Tomáše Turzáka s názvem

PO ŽATVE.

Napsáno ve Spišské Nové Vsi asi po pěti dnech, kdy jsem obraz od malíře obdržel.

Ale protože ve mně obraz evokoval i moji dětskou minulost, kdy jsem s tátou jezdil pomáhat vázat na pole povřísla a stavět snopy, lidově panáky, vstal jsem ve středu ráno dne 3. 10. 2012 a napsal jsem tuto snad perličku či gejzír o síle lidského umu a tvorby.

Napsáno v rozmezí sedmé hodiny ranní a sedmé hodiny a patnácté minuty, také ranní, nikoliv večerní...

© Tomáš Turzák

Po žatve

Tomáš Turzák, olejomalba, 55 x 50 cm

Proti prúdu

Pokojně, jen pokojně, říká mi teď každý.

Roztomile, a možno naivně, však odpovídám na ty rady:

Otoč se a pohleď kolem, vždyť všude jsou jen samé strmé srázy.

Ten kámen vprostřed řeky, ten se pohne a mně hned a okamžitě do propasti srazí.

Ihned a bez okolků se stanu obětí nevidané zkázy.

Potom však, jak znenadání, se pohnu, rozpomenu a rozhýbám pomalu své tělo i svou duši.

Rozhlédnu se kolem a proud vody je už slabší.

Údy srovnám, narovnáím svá záda, a i když jsem teď o zkušenost starší,

Do práce se dám. Jdu **PROTI PROUDU ŘEKY,**

který malíř tak sugestivně namaloval, uprostřed srázů kamenů a stromů, které jsou už kratší.

U ústí řeky, s níž teď bojuju a proti níž teď kráčím, a až se po ní vrátím, bude vše o mou víru, touhu, snahu a lásku

Všechno větší, hezčí, širší a snad i snazší...

Napsal Jaroslav Balvín krátce po obdržení obrazu Tomáše Turzáka s názvem Proti prúdu, který ho inspiroval k výše napsaným slovům. Vytvořeno 15 minut po shlédnutí obrazu dne 30. října-oktobra 2012 mezi hodinou 10. 15 a 10. 45 dopoledne ve Stráži pod Ralskem u mé maminky, v městečku mého dětství a celoživotních inspirací i aspirací...

© Tomáš Turzák

Proti prúdu

Tomáš Turzák, akryl, 80 x 60 cm

Zlomený strom

Zlomený strom, zlomené srdce, zlomená duše, zlomený člověk,

Ležící v lese, na louce, v trávě, či na holé zemi ve velkém městě,

Opuštěný jak stany táborů na Čogori pro vrcholové lezce Himálaje na zpáteční cestě,

Memento pro lidi žijící a z torza Země ukrajující vše, co dosud zbylo, memento pro

Elitu lidstva, která si myslí, že je nic neskolí a nezlomí a že bude žít věčně,

a stále bude moci jít jak ztepilé a krásné bílé břízy ke světlům cesty v dálce lesního světa.

Nic a nikdo že prý jim nemá přijít v cestu, která má být bez překážek a zlomených stromů, brzdících jim cestu napříč ležícími a bolavými těly jak zlomení a opuštění lidé velkoměsta.

Pýcha, prý, však předchází pád.

Struny jednotlivých životů zdatných se pomalu uvolňují, příliš napnuté struny pomalu a mnohdy i rychle se rozladují a také praskají, hrají rozladěným životům v dur i v mol,

„Tekuté časy“ mění nám tvář a krásná a kdysi sebejistá postava se sklání a mnohdy lomí jak nesprávně zahraný tón.

Rozum nám říká: jít dál a dál.

Opustit vše, co nás brzdí a nám brání na cestě v slunečnou dál.

Memento však praví: můžeš jít, je to krásné a legitimní, avšak za jedné podmínky:

na skutečně lidské cestě i zlomený strom, zlomené srdce, zlomená duše, zlomený člověk

má šanci.

A musí být s námi a může „být“

mezi stromy a lidmi, pokud je nenechá v opuštění,

i král.

Napsal Jaroslav Balvín 5. 7. 2013 dva dny po zaslání elektronické podoby obrazu Tomášem Turzákem. Ten obraz nesl a nese název Zlomený strom. Pro člověka, jako jsem já, byla tato výtvarná báseň o stojících břízách lesního světa, lemujících cestu za světlem, a jednom zlomeném stromě napříč, kterou malíř s vrcholnou uměleckou erudicí namaloval, příležitostí se vyjádřit slovy a verši o světě, v němž pragmatismus a cesta za tím, aby člověk „měl“ a ne aby opravdu „byl“ (Erich Fromm), o světě, ve kterém často nevíme kudy kam, protože se vše mění a prolíná jak tekuté časy (Zigmunt Bauman), o světě, kterému hrozí zánik, jak o tom píše např. náš známý filozof Milan Machovec v knize Filozofie tváří v tvář zániku, o světě, ve kterém vítězí peníze nad mravními zákony. Jeden z těchto mnohých případů je demonstrován v popisu amerického dobývání vrcholu Čogori (K2) v Himálajích. Vedoucí výpravy Jack Durrance v domnění, že vrcholové družstvo neuspělo a zahynulo, nechal vyklidit sestupové tábory V, IV, III, II a I. Důvod? Protože „spací pytle stojí dolary...“, jak zní název jedné kapitoly v knize o dobývání Himálají. Dva vrcholoví lezci i přesto sestoupili zcela vyčerpaní jako zázrakem zpět...(Viz o tomto dramatickém příběhu kniha Fritze Rudolpha Himálajští tygři. Boj o střechu světa. Praha: 1960, s. 234-250).

© Tomáš Turzák

Zlomený strom

Tomáš Turzák, akryl, 80 x 45 cm

Na břehu

Na břehu jezer, na břehu tůní, na břehu řek či nedozírných moří

Arkády barev z břehů tryskají a do svých odrazů se vášnivě noří.

Básníci slov a štětce u břehů sedí, v modrou hladinu zasněně hledí a tvoří nové řeky, tůně, hluboká jezera a zátoky moří.

Řeky slov, rýmů, myšlenek a básnických obrazů, maleb, akvarelů a pláten zasněně plodí,

Elixír tvorby jim přímo ze srdce tryská a za svoji myšlenku v básni či obraze doslova hoří.

Hledají klid a mír, utišení a uklidnění rozporných vět a rozpolcených duší,

Jež, tak jak to v životě jest,

odráží z břehu modravý svět.

*Napsal **Jaroslav Balvín** ráno dne 8. července 2013, tři dny po slavném svátku **Cyrila a Metoděje**, a dva dny po vzpomínce na čín **Mistra Jana Husa**. Činy těch, které vyvolávají velké myšlenky o zemi světa a lidí.*

*Ale pro člověka jsou důležité i myšlenky, drobné jak perličky. Takovou myšlenku může vyvolat obraz, jako je ten, který mi poslal malíř **Tomáš Turzák** před pěti dny elektronickou poštou.*

Je to myšlenka o břehu a tůni, která je hluboká jako bezhvězdná noc a modrá jak nejkrásnější oči.

O odrazu barevného světa ve vodě rozděleného odrazem stromu na modrou a bílou,

Tak jako je rozdělený svět na bílou a modrou stranu jednoho celku.

A člověk je na břehu

A vidí se ve vodním obrazu

A může volit, rozhodovat se a jít.

A hlavně: Žít!

Na brehu

Tomáš Turzák, olejomalba, 90 x 60 cm

Carpe diem

Co to znamená?

Užívej dne, tento den i každý den z příštích!

Aquadukty problémů nechat vzadu

a

přítom za sebou nespálit všechny mosty!

Respektovat přítom sebe,

jiné i všechny

a

všechno další.

Probíjet se životem,

v němž ale nejsou všichni jenom něžní.

Ekologicky myslet na lidi a na svět,

ve kterém se často a bezostyšně straší.

Démon strachu, ze všech největší,

má však přeci jenom

a

naštěstí jednu dobrou variantu.

Inkluzi proti exkluzi, dobro proti zlu,

Etikou dobrých sousedských vztahů

eliminovat nenávisť a pomstu.

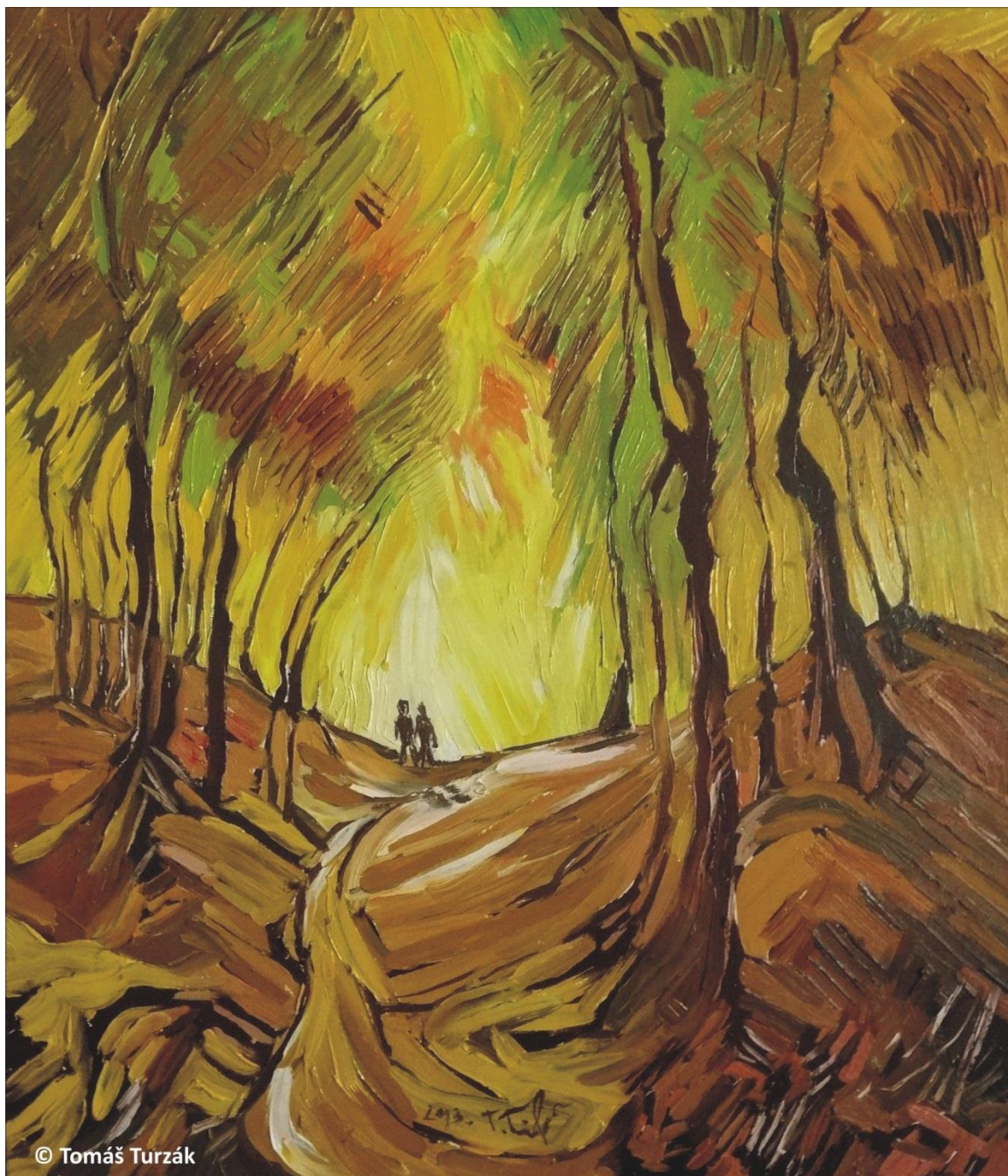
Moudrostí překonat každodennost

a

do užívání dne přinášet lidskost a souhru.

Napsal dne 8. 7. 2013 Jaroslav Balvín pro malíře Tomáše Turzáka jako výzvu i otázku, zdali se takto formulovaná slova, obsah a forma, dají zpracovat malířským štětcem...?

A jeho obraz je více než výmluvnou odpovědí na otázku. Že se to opravdu dá. A dobře.

© Tomáš Turzák

Carpe diem

Tomáš Turzák, olej na plátne, 80 x 60 cm

Recenze

PaedDr. Renáta Polakovičová, PhD., KPG PF UKF v Nitre

„Umelecký obraz a básnické slovo“ s názvom „Obrazy barev a slov“ od autorov Jaroslava Balvína a Tomáša Turzáka, ktoré držíte v rukách, zhmotňuje netradičnú myšlienku zostaviť básnickú zbierku po „zhliadnutí obrazov“. Dôkazom toho je pätnásť básní vytvorených Jaroslavom Balvínom, s dokumentáciou inšpiratívnych maliarskych diel Tomáša Turzáka, nesúce sa v duchu malebných krás Slovenska i podnetného bohatstva našej spanilej prírody.

Nasvedčuje tomu i samotný obsah prezrádzajúci názvy jednotlivých básní: „Gerlach na jeseň, Po proudu řeky, Hľadanie svetla, Nový začiatok, O Zelenom lese, Zlatou uličkou, Pod Kriváňom, Na hraně, Zrkadlenie, K rodné hroudě, Po žatve, Proti prúdu, Zlomený strom, Na brehu, Carpe diem. Vo všetkých prípadoch ide o akrostich, čiže o básne, v ktorých začiatkové písmená slova každého verša postupne tvoria samotný názov básne. Ako ste si iste všimli, jednotlivé názvy básní sú písané v slovenskom i českom jazyku, pričom túto „náhodu“ môžeme postrehnúť aj v prípade českého a slovenského pôvodu samotných autorov recenzovanej zbierky.

Trvanie, ktoré má začiatok i koniec, sa nazýva časom, v našom prípade „tvorivým“ časom od 19. 8. 2011 do 8. 7. 2013, potrebným pre dozretie jedinečného pestrofarebného básnického diela, ktoré istotne neocení iba jeden z nás.

Autentická poznámka autora Jaroslava Balvína pod každou z básní približuje dátum a čas ich „zrodu“ s emotívnym pátosom. Následne sú za nimi umiestnené fotografie umeleckých obrazov s názvom a informáciami o technike spracovania a skutočných rozmeroch výtvarných diel s motívmi prírody produkcie výtvarníka Tomáša Turzáka.

Odzrkadlenie slova z obrazu a prevtelenie slova do obrazu, hra so slovami, farbami, tvarmi a možno aj s Vami. Dúfam, že sa na mňa nenahneváte, ale viac už „o sebe“ a zbierke prezradia menovaní autori Jaroslav Balvín a Tomáš Turzák prostredníctvom svojich hodnotných básnických a výtvarných diel, ktoré nie je možné kritizovať, pretože nechávajú za seba „rozprávať“ samotnú krásu krehkej a zároveň mocnej prírody, možno s odkazom práve pre Vás.

Recenze

PaedDr. Ľubomíra Brajerová, PhD., KPG PF UKF v Nitre

Pri pohľade na umelecké dielo každý recipient vnútorne komunikuje nielen s autorom, ale aj so samotným dielom. Každý z nás si daný obraz alebo báseň zakomponuje do vlastnej spleti zážitkov, skúseností, ale aj fantázie a intuície. Zámer oboch autorov, ktorí spojili vypovedané slovo s myšlienkami, ktoré nám ponúka výtvarné dielo, možno označiť za menej tradičný prístup k básnickým zbierkam.

Výtvarné diela Turzáka v predkladanej básnickej zbierke tu nestoja ako doplnok básní, ako je to obvyklé v podobných zbierkach, ale sú ústredným motívom k vytvoreniu básní. Diela, ktoré autor predstavuje v tejto básnickej zbierke, sú typické priestorové kompozície, kde dominuje príroda a s ňou spojená architektúra – hory, stromy, stavby. Autor Turzák svoje výtvarne diela podvedome harmonizuje a transformuje do novej podoby – podoby, ktorú Balvín pretavuje do slov básní.

Obrazy a básne tak tvoria umelecký celok, v ktorom cítiť je harmóniu, úctu k prírode, k dielu našich predkov a k samotnému človeku, ktorý prírodné prostredie pretvára a mení. Básne Balvína ako aj výtvarné diela Turzáka sú obrazové a slovné kompozície plné expresie a precítenosti. Zjednodušené tvaroslovie, často iba výtvarný znak a literárny znak v podobe symbolu. Sprostredkujú nám vždy osobný prežitok situácie, miesta, slova a tvarov.

Predkladaná publikácia je svojím prevedením a charakterom jedinečnou básnickou zbierkou aj umeleckým katalógom, ktoré vznikali dlhšie obdobie. Prečítanie básne a zhliadnutie obrazu tvorí ucelený pohľad oboch autorov, ktorí ponúkajú svoj pohľad (oči a dušu) čitateľovi, ktorý v tejto uponáhľanej dobe dokáže spomaliť, zastaviť sa a obhliadnuť sa na silu a krásu, ktorú nám ponúka príroda, ľudia a ich diela.

OBRAZY BAREV A SLOV.

Autor textu:

© **Doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.**, Ústav pedagogických věd, Fakulta humanitních studií, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Náměstí T. G. Masaryka 5555, 760 01 Zlín

Autor výtvarných děl:

© **PaedDr. Tomáš Turzák, PhD.**, Katedra pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Dražovská cesta 4, Nitra

Recenze:

© **PaedDr. Renáta Polakovičová, PhD.**, Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

© **PaedDr. Ľubomíra Brajerová, PhD.**, Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Místo a rok vydání: Praha 2014

© **Vydalo:**

Hnutí R, nakladatelství s Mezinárodní vědeckou radou jako svou 88. publikaci

ISBN 978-80-86798-50-9

